

„Kitépett noteszlapok” Recenzió a Sallai Éva-émlékkönyvről

Deli Zsolt

az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának
doktori hallgatója, zsolt.deli@gmail.com

Dobos Orsolya, Falus Iván, Földes Petra, Fúzi Beatrix, Köcséné Szabó Ildikó, Simon Gabriella, Szarka Emese & Zagyváné Szűcs Ida (Eds.) (2024). Sallai Éva-émlékkönyv. Líceum Kiadó. ISBN 978-963-496-286-1 <https://publikacio.uni-eszterhazy.hu/8297/>

DOI: 10.37205/TEL-hun.2025.1.09

© 2025. Ez az alkotás a CC BY-NC-ND 4.0 licenc alatt kerül közzétételre.

A címben szereplő idézettel Sallai Évára emlékezik Péterffy András filmrendező, így leírva saját sok rétvű kapcsolatukat. A kötet összes írása egy-egy füzetlap. Ezek a lapok összesen írási által tisztelt személyiség alakját elevenítik meg, aki „...szívvel-lélekkel tette a dolgát; minta volt mindannyiunk számára szakmaiságban, emberségben, odafigyelésben, kommunikációban, professzionalizmusban, szakma iránti alázatban.” – írta róla a kötetben Virág Irén (p. 58).

Sallai Éva 2020. január 13-án távozott, hatalmas úrt és felmérhetetlen életművet hagyva az utókorra. 2023. május 13-án a Tanárképzők Szövetsége, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem és a Magyar Videotrénings

Egyesület emlékkonferenciát rendezett Sallai Éva tiszteletére.¹ A kötet – melynek gondolata ekkor fogalmazódott meg az alkotókban – egy év múlva jelent meg.

¹ Sallai Éva Emlékkonferencia videók (utolsó letöltés 2025. 04. 28.):

Megnyitó: https://www.youtube.com/watch?v=2Qq_MJ5N5v4

Plenáris előadások 1.: https://www.youtube.com/watch?v=QAGlc9pk_Tg

Plenáris előadások 2.: <https://www.youtube.com/watch?v=qOj1HneXqr0>

Szekcióelőadások: https://www.youtube.com/watch?v=r1b5YExIp_w

A bevezetőből, a Prof. Dr. Szűts Zoltán egyetemi tanár, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának vezetője által írt nekrológból megismerhetők Sallai Éva kutatási területei, amelyek a tanárképzés tartalmának – és ebből következően szerkezetének – megújítására készítetnek ma is. Az írás felidézi Sallai Éva munkásságának főbb állomásait: az Országos Oktatástechnikai Központ szerkesztője, osztályvezetője, a Szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, a Pannon Egyetem, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, az Eszterházy Károly Főiskola, ma Katolikus Egyetem oktatója, az utóbbi tanszékvezetője.

A kötet nyolc szerkesztője mind a neveléstudományon keresztül kötődik Sallai Éva személyéhez. A könyv szerkezetileg három nagy egységre tagolódik, kiegészítve egy különleges negyedikkel, a melléklettel. A személyes hangú, élményszerű megemlékezéseket a tárgyilagosabb hangvételű tanulmányok követik, melyekben kollégái Sallai Éva sokrétű szakmai munkásságát jelenítik meg. Végül a Sallai Éva által inspirált jövőbe mutató kutatói munkák mesélnek tudományos hatásáról. A mellékletben a szerkesztők Sallai Éva fontosabb, saját írásait gyűjtötték össze. (A jegyzék tartalmazza az írások internetes elérhetőségét.) Ezek betekintést engednek Sallai Éva gondolkodásának sokrétű világába. Kiolvasható belőlük, miként gondolkodott a problémákról, hogyan keresett megoldásokat, és azokat milyen módon valósította meg.

A Megemlékezések című fejezetben elsőként egy terjedelmesebb levelet, majd négy írást találhat az olvasó. Kozmainé Kovásznai Mária meleg hangú emlékezése megismerkedésük, kapcsolatuk és barátságuk történetén keresztül engedi láttatni Sallai Éva egyéniségét. A '90-es évektől élénk tárulnak a pedagógusképzés kérdései, történései, és mindezekhez kapcsolódóan Sallai Éva eleganciája. A tartalomjegyzék szerinti első írás, a már fentebb említett Péterffy András Balázs Béla-díjas filmrendező emlékező sorait közli. A rendező a filmkészítésen keresztül kapcsolódott Sallai Évához. Az írást olvasva, a filmművészet filozófiáján keresztül érthetjük meg, hogy miért is választotta Sallai Éva egyik pedagógiai eszközként a videófilm készítést. Ebben volt társa a szerző. Részleteket ismerhetünk meg a *Nekem mindegy...* című film készülésének körülményeiről és hatásáról, s mindeközben Sallai Éva alakja rajzolódik élénk, megérthetjük, milyen érzékenységgel, igényességgel, körültekintéssel fedezte fel ezt a világot, és ezáltal hogyan hatott a környezetére. Szekszárdi Júlia nyugalmazott egyetemi docens szintén a pedagógiai célú dokumentumfilm-készítésről ír négy konkrét alkotás készítésének történetén ke-

resztül. Galicza János nyugalmazott egyetemi docens, a neveléstudományok kandidátusa a közös veszprémi éveket idézi fel, így a mai Pannon Egyetem pedagógusképzési rendszerének kialakítási munkálatain keresztül alkothatunk képet Sallai Éva egyedülálló tanárképzői szemléletéről. A szerző úgy véli, hogy a Veszprém-ben megkezdett innováció az egri években forrta ki magát módszerre. Végezetül Tóth Tibor mint a Neveléstudományi Tanszék vezetőjéről emlékezik meg Sallai Éváról. Az ő tanszékvezetése idején rendkívül szoros együttműködés alakult ki a Mozgóképművészeti és Kommunikációs Intézet és a Neveléstudományi Intézet között. Megalapították a Mestertanár Videoportált, ahol több mint 130 – kategóriákba sorolt – film volt elérhető.

A Tanulmányok Sallai Éva szakmai munkásságának sokrétűségéről című fejezetben tíz tanulmányt olvashatunk. A szerzők a megjelenés sorrendjében: Bárdos Jenő, Virág Irén†, Simon Gabriella, Somogyi Tímea, Szarka Emese, Németh Szilvia, Tókos Katalin, Szabó-Thalmeiner Noémi, Szélesné Ferencz Edit és Dobos Orsolya. A tanulmányok felölelik Sallai Éva neveléstudományi munkásságának összes területét. Megismerhetjük a Veszprémi Egyetem átalakulását, ahol Sallai Éva a Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék egyik első, egyben meghatározó személyisége volt. Bárdos professzor így emlékezik meg róla a kötetben (p. 38): „mint kiforrott tanárképző mindvégig kiemelkedő művelője a pedagógiai helyzetgyakorlatoknak, önismereti gyakorlatoknak. Úgy is leírhatnánk, hogy voltaképpen emberismerettel foglalkozott [...], mint ahogy minden pedagógus kénytelen, de nem mindig, hogy ki milyen szintre jut ebben a szövevényes, altruizmust igénylő feladatban”. A továbbiakban olvashatunk Sallai Évának a pedagógus minősítési rendszer kidolgozásába, és azon belül a gyakornoki pilot program vezetésébe fektetett munkájáról, a videótréning széleskörű alkalmazási lehetőségeiről, valamint a rogersi személyközpontú szemlélet fontosságáról a pedagógusképzésben.

A harmadik, nyolc írást magába foglaló fejezet, melynek szerzői Kovács-Bogya, Molnár Nikoletta, Ritter Andrea, Vincze Beatrix, Birta-Székely Noémi, Kardos Melinda, azokat a tanulmányokat tartalmazza, amelyeket Sallai Éva munkássága ihletett. Sokszínű írások ezek a tantárgyszimbolikai kutatástól kezdve a videótréning újabb alkalmazási területein át, a pedagógusok mentális segítségéig.

A kötet, azon kívül, hogy Sallai Évának méltó emléket állít, nagyon fontos iránymutató bibliográfia a pedagógusképző szakemberek számára. A melléklet további elmélyülésre indít Sallai Éva gondolataival, munkásságával kapcsolatban. Szintén iránymutatóak lehetnek a kötetben bemutatott együttműködések. Ezek-

nek sikereiről, titkairól jó példákat olvashatunk a kollégák emlékezéseiből. Az utolsó fejezet pedig az új kutatási irányokat jelöli ki viszonylag széles spektrumban, így folytatva mindazt, amit Sallai Éva megkezdett. Ha tudományos érdeklődéssel forgatja valaki a könyvet, érdemes a melléklettel kezdenie. Ez után a könyvben szereplő minden írást kontextusba tud helyezni. Ha inkább a visszaemlékezés az olvasás motivációja, akkor előről olvasva, a szomorúságból a remény felé épül a kötet, de csupán emlékkönyvként bele-bele olvasva is átsugárzik Sallai Éva lénye. Nekem is volt szerencsém találkozni Sallai Évával egy képzés keretein belül, és bátran állíthatom, hogy miután elégedetten mosolyogna egyet új emlékkönyvét forgatva, további tevékenységre biztatna mindenkit.

Végül álljon itt az az idézet, amely a kötetben is szerepel, Sallai Éva fotója felett: *„Minden ember egy magában álló sziget, a szó valódi értelmében, és csak akkor emelhet hidakat más szigetek felé, ha akar és tud is mindenekelőtt önmaga lenni.”* (Carl Rogers).